

Reactie Biohuis op het rapport “Niet alles kan overal”.

Biohuis is de vereniging van biologische boeren en tuinders in Nederland. www.biohuis.org

“The elephant in the room”

Wij hebben het rapport van het Adviescollege stikstofproblematiek - de Commissie Remkes – met veel belangstelling gelezen.

Het Adviescollege wijst terecht op de noodzaak van een betere juridische houdbaarheid van het stikstofbeleid. Ook onderstreept het rapport het belang van continuïteit van beleid op lange termijn – 30 jaar wordt zelfs een paar keer genoemd.

Ook voor biologische bedrijven is het van groot belang dat het stikstofbeleid juridisch houdbaar is en er over een lange periode consistent beleid wordt gevoerd, waarop ondernemingen hun keuzes voor investeringen en perspectieven kunnen baseren.

In de aanbevelingen die de landbouw betreffen, zien wij veel zaken benoemd die biologische bedrijven al lang in de praktijk brengen, geborgd door Europese wetgevingⁱ. De biologische landbouw is tot nu toe de enige bewezen vorm van duurzame landbouw die onder verantwoordelijkheid van de overheid valt, Europees wettelijk is vastgelegd en ook onder verantwoordelijkheid van de overheid strikt gecontroleerd wordt. De overheid heeft dit stuk gereedschap dus al voorhanden.

Iedereen die iets van biologische landbouw weet, zal bij veel passages in het rapport meteen denken aan biologische bedrijven. Maar zij worden niet één keer genoemd. De biologische landbouw is in dit rapport duidelijk de spreekwoordelijke ‘elephant in the room’.

Het is onbegrijpelijk en onverteerbaar dat het bevorderen van de biologische landbouw nergens als instrument wordt genoemd. Dat dit ontbreekt in een rapport dat aan de ene kant een verandering in de landbouw noodzakelijk acht, en aan de andere kant concrete doelen eist, verbaast ons zeer. Andere vormen van duurzame landbouw en kringlooplandbouw moeten zeker óók gestimuleerd worden, maar deze zijn vooralsnog niet scherp gedefinieerd en geborgd, zoals de biologische landbouw dat al decennia wel is. De Europese Commissie begrijpt dit wel, en heeft in haar ‘Farm to Fork Strategy’ een groei van de biologische landbouw als doel gesteld, tot 25% van het areaal in 2030, onder andere vanwege het belang voor de biodiversiteit. Dit Europese doel had op zijn minst een paragraaf verdiend in het rapport. Graag wijzen wij hierbij ook naar de nieuwe Europese biologische verordening waarin de bijdrage van de biologische landbouw expliciet wordt benoemdⁱⁱ.

Wat het rapport goed beschrijft, is dat gestuurd moet worden op de hele stikstofkringloop. Om te beginnen in de gebieden rondom de bedreigde natuur, maar op termijn in het hele land. Er is immers een veel te grote input van stikstof in het hele landbouwsysteem, met als gevolg een stikstofoverschot dat via bodem, water en lucht weglekt. Het is een gevecht met een meerkoppige draak, waarbij deeloplossingen tekort schieten. De genoemde ‘afrekenbare stoffenbalans’ kan mogelijkheden bieden voor een

integrale doelgerichte aanpak, mits deze goed wordt uitgewerkt en toegepast. Hier is de samenhang van de verschillende factoren cruciaal voor het slagen. Daarbij moet dan wel naar de input en output per hectare worden gekeken. Een valkuil ligt hierbij in het kijken naar de stikstoffefficiëntie per kilo product of, zoals op pag. 51 van het rapport wordt gesuggereerd, het percentage verliezen. Voor de natuur en het milieu rondom de landerijen van een bedrijf is immers alleen de daadwerkelijke emissie relevant. Bovendien is bij een zogenaamd efficiënt bedrijf met een hoge input vaak sprake van afwenteling naar andere gebieden. Denk aan de import van krachtvoer, dat elders op de wereld geteeld is met een bepaalde impact op natuur en milieu. De stikstof in het voer komt dan wel in ons land terecht. Ook wordt de stikstofemissie bij de productie van kunstmest ten onrechte niet meegeteld. Dat is niet te vergelijken met bijvoorbeeld een biologisch veeteeltbedrijf dat geen kunstmest gebruikt en zelf voer teelt in een zo ver mogelijk gesloten stikstofkringloop.

Zonder hier op alle details in te willen gaan, menen we dat de adviezen van de Commissie op bepaalde punten forse negatieve impact kunnen hebben op het gehele landbouwsysteem. Bijvoorbeeld het uitfaseren van drijfmest en het overgaan op een systeem van verwerking en opwerking lijkt op een verdere industrialisering van mest en kan averechts werken. Dat past absoluut niet bij de principes van een natuurlijke biologische landbouw die kringlopen zo eenvoudig en dichtbij mogelijk sluit.

Verder zien we dat te veel vertrouwen wordt gesteld in een nog te ontwikkelen meetnet dat de emissies en stoffenbalansen van bedrijven en percelen zou moeten controleren. Prima als er door de overheid een fijnmaziger meetnet wordt opgetuigd en als boeren met vormen van meten kunnen experimenteren als management tool. Maar maak dit niet op korte termijn de basis van een nieuw handhavingssysteem. Het integraal werken op bedrijven moet het uitgangspunt zijn.

Wij hebben eerder onze voorstellen voor een gebiedsgericht beleid uiteengezet (zie bijlage). Wij herkennen daarvan veel in de voorstellen van de Commissie Remkes en zien daarbij een belangrijke rol voor de biologische landbouw.

De aandacht voor verdienmodellen in een duurzame landbouw is terecht en verdient een nadere uitwerking. Het is echter een gemiste kans dat daarbij de biologische landbouw niet als één van de opties wordt besproken.

Ondertussen bouwen wij verder aan de ontwikkeling van onze sector en blijven wij bereid om vanuit de biologische landbouw constructief mee te denken en bij te dragen.

Contact: M.Buitenkamp info@biohuis.org 06 2714 8412 of L.Nuijten nuijten@bionext.nl 06 5074 6366

ⁱ Onder andere: minder stikstof gebruik en - emissies, kringlopen zoveel mogelijk regionaal sluiten, geen kunstmest en chemische middelen, dierenwelzijn, hergebruik van grondstoffen, bodembiodiversiteit, koolstofbinding en bodemvruchtbaarheid en verbondenheid met consumenten die een meerprijs betalen. De internationale biologische beweging heeft dit gevat in vier doelen: *Health, Ecology, Fairness & Care*.

ⁱⁱ *EU 2018/848*: "De biologische productie draagt tevens bij aan de verwezenlijking van de doelstellingen van het milieubeleid van de Unie, met name die welke zijn neergelegd in de mededelingen van de Commissie van 22 september 2006, getiteld „Thematische strategie voor bodembescherming“, van 3 mei 2011, getiteld „Onze levensverzekering, ons natuurlijk kapitaal: een EU biodiversiteitsstrategie voor 2020“, en van 6 mei 2013, getiteld „Groene Infrastructuur (GI) — Versterking van Europa’s natuurlijke kapitaal“, en in milieuwetgeving zoals Richtlijnen 2000/60/EG (KRW), 2001/81/EG (Ammoniakplafond), 2009/128/EG (pesticiden) en 2009/147/EG (Vogelrichtlijn) van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijnen 91/676/EEG (Nitraatrichtlijn) en 92/43/EEG (Habitatrichtlijn) van de Raad."